

С Т А Н О В И Щ Е

От доц. д-р Саша Владимирова Тодорова

Относно: Присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Социални дейности)“, професионално направление 3.4. Социални дейности, област на виешо образование 3. Социално, стопански и правни науки

Автор: Недко Петров Петров

Тема: Влияние на глобалните институции за дългосрочно прогнозиране върху световните процеси на интеграция

Научен ръководител: проф. ден Соня Борисова Илиева

1. Информация да дисертанта

Недко Петров Петров е зачислен в редовна форма на обучение по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Социални дейности)“ със Заповед № РД-10-1227 от 28.06.2018 г. на Ректора на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, във връзка с решение на ФС на ПФ (Протокол № ФД-02-010 от 25.06.2018 г. и доклад на декана та ПФ.

Недко Петров Петров е отчислен предсрочно с право на защита, считано от 05.04.2021 г. със Заповед № РД-10-179 от 29.03.2021 г. на Ректора на ШУ. във връзка с решение на ФС на ПФ (Протокол № ФД-02-10 от 22.03.2021 г. и доклад на декана та ПФ.

Дисертантът е възпитаник на два университета в София, специалност „Агрономство“ през 2016 г. Веднага след това продължава обучението си в ШУ. специалност „Социални дейности“. През периода 2018-2021 г. е докторант в ШУ, катедра „Социални дейности“.

Недко Петров успешно е съчетавал ученето с работа, което му е позволило да придобие опит за работа в екип, организаторски и управленски умения. Притежава и дигитални такива, както и уменията да управлява МПС. Владее две чужди езика - английски и немски.

2. Обща характеристика на представения труд

В общество устремено към развитие на основата на науката с оглед на човешкото благоденствие, многобройните и сложни взаимодействия между хората и тяхната среда имат важно място както и бъдещето на човешката цивилизация.

На този фон дисертантът търси влиянието на световните институции за дългосрочно прогнозиране върху световните процеси на интеграция.

Дисертантът е дефинирал *целта* на своя труд със систематизиране, обобщаване и анализиране на научната информация за идеи на институции за дългосрочното прогнозиране, около които е налице световна интеграция.

Посочените пет *задачи* произтичат от поставената цел.

Обектът на изследването е дългосрочното прогнозиране на съвременното общество.

Предметът на изследването е влиянието на идеите на световните институции на

дългосрочното прогнозиране върху развитието на съвременното общество.

Докторската теза е определена като взаимност на световните институции за дългосрочно прогнозиране да формулират идеи, около които е налице световна интеграция в човешкото общество и около които гравитира неговия просперитет.

Дисертационният труд се състои от въведение, концепция, три глави, заключение, литература и приложение и е с обем от 230 страници.

Литературата обхваща 222 заглавия, от които: на кирилица - 47; на латиница - 172; и онлайн източници - 7.

Използваната информация в дисертационния труд е обобщена в 25 таблици, графически е онагледена в 6 графики и 24 фигури.

Възприетата методология на изследване е издържана в научен и приложен план.

Много добрата теоретична подготовка на дисертанта е използвана за успешния избор на адекватни подходи, методи и принципи на изследване и анализ.

В дисертацията е демонстрирано познаване на научното наследство по изучавания проблем.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Съдържанието на дисертационния труд и осъществения анализ имат три изследователски полета а) концептуализацията на идеите и практиките за дългосрочно прогнозиране, тяхното историческо развитие от древността до днес; б) институционалния аспект на проблема, характеристика, дейност и постигнат ефект на две световноизвестни институции и в) дългосрочното прогнозиране като основа за глобалната интеграция.

Следвайки добрия опит на класиката, дисертантът представя състоянието на изученост по темата на дисертацията. Вниманието е насочено към представите на бъдещето в научната литература. Поставен е специален акцент върху футурологията, представителите на дългосрочното прогнозиране, понятийният апарат и методите.

Дисертантът прилага умело историческия подход и биографичния метод, за да ни представи такива представители на дългосрочното прогнозиране и техните концепции като Жувенел, Кан, Арон, Бел, Гълбрайт, Ростоу, Атали, Фукуяма. Бестужев-Лада. Кларк. Лем и др.

На основата на постигнатото високо равнище на информираност по проблема, дисертантът показва лично отношение при изясняването на понятийния апарат, свързан с дългосрочното прогнозиране и неговите теоретични основи. Недко Петров задълбочено анализира футурологията като наука за бъдещето, символ на дългосрочното прогнозиране, както и нейното значение като: философия на бъдещето, наука за бъдещето, метанаука за интердисциплинарни изследвания, социално прогнозиране и прогностика.

Налице е и задълбочен анализ на принципите на дългосрочното прогнозиране: системност, социална детерминираност, съгласуваност, верифицируемост, рентабилност и непрекъснатост. Особено важен момент в този анализ са изведените критерии на чиято основа се типологизират прогнозите. Това са проблемно-целевия критерий, обект на прогнозиране, срок на прогнозиране, вида на организацията, за която е направена прогнозата, начин на формулиране на очаквания резултат и степента на условност.

Ценното в тази част на анализа са разработените теоретични схеми, обусловени от съдържателната характеристика на всеки един от критериите.

Израз на научна смелост за младия изследовател е анализа на дейността на такива глобални институции като РАНД-Корпорейшън и Римския клуб.

Теоретичните основи и граници на анализа са разширени с научните постижения на тези институции.

За РАНД-Корпорейшън това е теорията за „Студена война“, измерване ефективността на космическата програма на НАСА. същността на новите научни области (ядрена енергия, радиация, ракетостроене, самолетостроене, концепция за въздушна защита и др.). Интелектуалната мощ на тази институция има и друг конкретен израз - над 30 от лауреатите на Нобелова награда (най-вече в областта на икономиката и физиката) са свързани с РАНД в определен момент от кариерата им. Постигане на РАНД с глобален ефект са и създадените и функциониращи десетки изследователски звена и програми, насочени към основните проблеми на настоящето и бъдещето. Анализът на дългосрочните прогнози на РАНД очертава и друг важен момент - че всички те са аргументирани със стратегии за тяхното реализиране.

Със същата педантичност и строгост на анализа дисертантът се отнася и към Римския клуб, който определя като флагман на дългосрочното прогнозиране. И тук той анализира над 40 доклада на клуба, в резултат на което обобщава, че Римския клуб формира „Световното съзнание по отношение на бъдещето на човешкото общество. В резултат на този анализ дисертантът с основание обобщава, че научните постижения на Римския клуб са в две области на интегриране на световното общество: населението на Земята и устойчивото развитие.

Описаното състояние и перспектива на интеграцията относно дългосрочната прогноза за овладяването на космическото пространство от човека (РАНД) има свое значение за интегрирането на световното знание, за да се стигне до нейния апотеоз — международната космическа станция „МИР“. В тази връзка е представен и приноса на България в овладяването на космоса като участие в космическата програма „Интеркосмос“ на СССР. чрез участието на българските космонавти Георги Иванов и Александър Александров и разработените и пратени в космоса 9 космически апарати. Българска гордост е участието на българите Кико Дончев, Маргарита Маринова и Орлин Велев в изстрелването на първия частен космически кораб Брасе Х на Илон Мъск. Първият е отговорен за наземните операции на капсулата „Дракон“, втората - разработката на двигателните системи и третия - за структурната стабилност на корабите.

Глобалната интеграция на знанието за овладяване на космоса включва и приноса на проф. д-р Живко Жеков от Шуменския университет, който е ръководител на разработки и внедрени апаратури (7 на брой). Чака се финансиране, за да полети в космоса сателитен спектрофотометър за изследване на общото съдържание на атмосферния озон.

Аналогично и критично се изяснява защо трябва да се изследва и овладява Космоса. Научните аргументи очертават: възможността за прехвърляне на вредните индустрии извън Земята: откриването на нови технологии; мотивация за знания и креативност; търсенето на други цивилизации и пр.

Дисертантът заслужава висока оценка и за анализа на постигнатото в областта на интеграцията около дългосрочната прогноза за населението на Земята (Римски клуб). С особена прецизност са изведени такива проблеми като: социалното значение на възпроизводството на човека като неделима част от цялостния образователен и възпитателен процес, и от културата за развитието на личността. В отговор на позициите на Римския клуб са представени и анализирани мащабни и значими национални инициативи, свързани с демографското развитие, както и инициативи на световни организации.

Специално място в анализа е отделено на интеграцията около дългосрочната прогноза за устойчиво развитие. Като подчертава пионерския опит на Римския клуб по отношение на тази проблематика, дисертантът акцентира и върху дейността на ООН в тази насока. Счита се, че целите за устойчиво развитие на ООН (2015 г.) са върха на международната интеграция по устойчиво развитие. Отчетен е и приносът на Европейския съюз чрез неговата Програма до 2030 г. за устойчиво развитие, приета от Общото събрание на ООН. В критичен дух е представена и Националната програма за развитие на България до 2030 г. с нейните стратегически цели (ускорено икономическо развитие, демографски норми и намаляване на неравенствата) и оси на развитие (иновативна и интелигентна България, зелена и устойчива, свързана и интегрирана, отзивчива и справедлива, духовна и жизнена).

Проведено е авторско емпирично социологическо изследване с адекватна на обекта и предмета на изследване методология. Приложената методология е конкретно разработена за идентифицирането на идеите на глобалните институции, които служат за интеграция на световното общество около тях.

4. Научно-приложни приноси

- При изследването на историческото развитие на дългосрочното прогнозиране в световен мащаб от древността до съвременността са направени много изводи и са предложени практики, насочени към социалната политика. Основният извод в това отношение е осмислянето на дългосрочното планиране като научен метод, с чиято помощ се формират бъдещи тенденции.
- Доказателството, че в генезиса на дългосрочното планиране стоят математиката, логиката, теорията на игрите и др.. г.е. формалните науки.
- Разкриването на нови моменти във връзката между дългосрочното прогнозиране и социалната динамика, социалната промяна, социалното време, социалния ефект, социалните процеси, социалното проектиране, социалните експерименти и др.
- Идентифицирането на дългосрочното планиране като : а) подход за произвеждането на различни бъдещи; б) начин на конструиране на бъдещата социална реалност; в) израз на социалната динамика на културата; г) преодоляването на шока от бъдещето и д) подход за управление на рисковото общество.
- Аргументацията, че дългосрочното прогнозиране е предпоставка за стимулирането на изследователския интерес към разкриването на ефективни машини за повишаване на организационната, корпоративната, локалната, общностната и националната конкурентноспособност.

- Очертаването на дългосрочното прогнозиране като фактор за иновативна активност по отношение на бъдещето на човечеството, чрез овладяване на Космоса, опознаването на други планети, прилагането на нанотехнологиите. повишаване на параметрите на човешката неприспособеност.

5. Оценка на публикациите по дисертационния труд

По темата на дисертацията са направени осем публикации - два пъти повече от необходимия брой, от които три са публикувани на английски език в SocioBrains.

6. Оценка на автореферата

Предложеният автореферат е в обем на 28 страници и отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки и препоръки

Желателно е дисертантът да не прекъсва изследванията си в областта на дългосрочното прогнозиране и предизвикателствата пред човека да наднича в бъдещето.

От гледна точка на актуализацията на учебния процес би било добре разработването на учебна програма по футурология, която да се включи в блока на общоуниверситетските дисциплини в Шуменския университет.

Въпроси: Какви са предизвикателствата пред ООН от гледна точка на бъдещето. Налага ли се актуализиране на целите на ООН за XXI век и какво по-точно би следвало да са достъпни?

Заклучение

Дисертационният труд е осъществен на основата на строго професионален от научна гледна точка анализ и е доказателство за изследователския потенциал на дисертацията. Постигнатите научни резултати също така са показателни и достатъчни да определим Недко Петров Петров като надежден, мотивиран и перспективен изследовател.

Посочените положителни оценки, основни приноси и постижения дават основание да препоръчам на уважаемото Научно жури да гласува единодушно за присъждането на образователната и научна степен „доктор" на Недко Петров Петров по професионално направление 3.4. Социални науки.

26.05.2021 г.

София

Доц. д-р Саша Тодорова